

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

**Problematika § 53 odst. 9 občanského zákoníku,
zejména vlastnického práva k neobjednanému plnění**

Studentská vědecká a odborná činnost
Kategorie: magisterské studium

2013
6. ročník SVOČ

Autor: Jiří Punčochář

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do 6. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Plzni dne 9. dubna 2013

.....
Jiří Punčochář

Obsah:

Úvod	4
1. Několik poznámek k plnění bez objednávky	5
1.1. Co je plnění bez objednávky?	5
1.2. Vztah § 53 odst. 9 OZ k příslušným směrnicím EU	6
1.3. Právní význam § 53 odst. 9 OZ	8
1.4. Náhrada nákladů při vrácení neobjednaného plnění spotřebitelem	10
2. Vlastnické právo k neobjednanému plnění	11
2.1. Neobjednané plnění jako věc ztracená nebo opuštěná?	11
2.2. Spotřebitel oprávněným držitelem neobjednaného plnění?	13
2.2. Spotřebitel jako vlastník neobjednaného plnění?	14
3. Neobjednané plnění z hlediska nového občanského zákoníku	17
3.1. Neobjednané plnění dle § 1838 NOZ	17
3.2. Vlastnické právo k neobjednanému plnění a jeho nabytí	18
Závěr	19
Použité zdroje	21

Úvod

Problematika § 53 odst. 9 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen OZ) byla jako téma práce vybrána, jelikož je zářným příkladem ustanovení civilního práva, při jehož výkladu vyvstává mnoho otázek. Ačkoliv tématu „neobjednaného plnění“ se příliš autorů v rámci své odborné publikační činnosti nevěnuje, považuji ho za téma poměrně aktuální, jelikož k obchodním praktikám, kdy podnikatelé zasílají spotřebitelům nějaké zboží bez toho, aby bylo předem objednáno, nedochází zřídka. Na ustanovení § 53 odst. 9 OZ je zajímavé i to, že autoři, kteří se jeho výkladu věnovali, docházejí navzájem k často velice rozdílným názorům a závěrům. Jak jsem již poznamenal, zmínek v literatuře nebo odborných článcích příliš není, vedle toho naprosto chybí i judikatura, která by mohla problematický výklad tohoto ustanovení sjednotit. Ustanovení § 53 odst. 9 OZ může na první pohled vypadat jako vcelku jasná právní norma, opak je však pravdou. Jeho obsah je nutné vykládat v souvislostech s jinými právními normami soukromého práva a z tohoto důvodu se objevuje v rámci pokusu o výklad i mnoho teoreticky-právních otázek týkajících se i jiných institutů soukromého práva.

V této práci je mým prvním cílem vysvětlit, co si pod pojmem neobjednaného plnění vůbec představit. Chci se pokusit určit, které situace lze pod tzv. neobjednané plnění skutkově podřadit a které (byť mohou na první pohled také vypadat jako příklady pro aplikaci § 53 odst. 9 OZ) nikoliv. Dále chci zmínit stěžejní směrnice Evropské unie, díky nimž byla tato úprava implementována do našeho právního řádu a zhodnotit požadavky evropského práva v porovnání s obsahem § 53 odst. 9 OZ. Mým dalším cílem je objasnění významu právní úpravy neobjednaného plnění pro náš právní řád. Jádro práce však bude spočívat v představení různých názorů, které se týkají právě vlastnického práva k neobjednanému plnění. Přístupy jednotlivých autorů bych chtěl v této práci srovnat a kriticky navzájem hodnotit. V poslední části této práce se budu věnovat úpravě, kterou obsahuje nový občanský zákoník, zejména z hlediska, zdali nová úprava překonává výkladové potíže, které činí nešťastná úprava obsažená v občanském zákoníku dosavadním.

1. Několik poznámek k plnění bez objednávky

1.1 Co je plnění bez objednávky?

Občanský zákoník poskytuje ochranu spotřebiteli před případy tzv. setrvačného prodeje, tj. před případy, kdy v praxi dodavatelé dodávají spotřebitelům zboží nebo služby bez toho, aby si je spotřebitelé předem objednali.¹ Z pohledu dodavatele můžeme na takové jednání nahlížet jako na nabídku směřující k uzavření tzv. distanční smlouvy, tj. smlouvy vznikající bez současné přítomnosti stran.²

Ustanovení § 53 odst. 9 OZ stanovuje, že „*poskytuje-li dodavatel plnění spotřebiteli bez objednávky, není spotřebitel povinen dodavateli jeho plnění vrátit ani jej o tom vyrozumět.*“ Jako první musíme určit, na které situace toto ustanovení skutkově dopadá. Jak již bylo zmíněno výše, musí se ze strany dodavatele jednat o nabídku dle § 43a OZ, tj. o jednostranný právní úkon adresovaný směřující k uzavření smlouvy nebo alespoň o tzv. *invitatio ad offerendum*.

Při interpretaci § 53 odst. 9 OZ je pak nutné vycházet z účelu tohoto ustanovení, kterým je ochrana spotřebitele před nežádoucím obtěžováním ze strany dodavatelů. Základním předpokladem pro určení, jestli toto ustanovení skutkově dopadá na určitou situaci, je vyhodnocení, zda se v konkrétním případě jedná o nabídku bez objednávky. Musí tedy jít o absenci projevu spotřebitelovy vůle, který může mít v konkrétním případě podobu výzvy k podání návrhu, návrhu nebo přijetí návrhu. Zde je důležitá absence jakékoliv objednávky, protože pouze v takovém případě lze hovořit o nevyžádaném plnění.³ Vzhledem k tomuto závěru lze říci, že by k aplikaci § 53 odst. 9 OZ nemělo docházet v případech, kdy na straně spotřebitele existovala objednávka, ale spotřebiteli bylo dodavatelem dodáno například zboží jiné, než si objednal. Dovožují také, že k aplikaci tohoto ustanovení by nemělo dojít ani v případech, kdy je dodavatelem poskytnuto plnění v situacích, kdy byla na základě objednávky spotřebitele učiněná v minulosti uzavřena smlouva mezi ním a dodavatelem a následně poskytováno periodicky určité plnění (např. předplatné časopisu), avšak došlo k zániku smlouvy a zboží bylo znovu poskytnuto až po právní skutečnosti, která měla za následek zánik smlouvy, na základě které bylo zboží poskytováno v minulosti.

---

¹ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2006, s. 48.

² KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol., *op.cit.*, s. 46.

³ HULMÁK, Milan. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník I. §1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 491.

Stejně tak je aplikace § 53 odst. 9 OZ vyloučena, jestliže ze strany dodavatele ve skutečnosti o žádnou nabídku nešlo. I podle občanského zákoníku je proto nutné dovodit, že ustanovení § 53 odst. 9 OZ se neuplatní tam, kde bylo zjevné, že zboží je určeno pro jiného příjemce⁴. V praxi můžeme za tyto situace označit případy, kdy bylo zboží dodavatelem zasláno omylem, a od samého počátku tedy nešlo o nabídku určenou pro dotčeného spotřebitele, ale bylo určeno např. pro jeho souseda.

1.2 Vztah § 53 odst. 9 OZ k příslušným směrnicím EU

Ustanovení § 53 odst. 9 OZ je důsledkem transpozice čl. 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavíraných na dálku. Tento článek směrnice ukládá členským státům povinnost přijmout nezbytná opatření pro zákaz dodávky zboží nebo služeb spotřebiteli, které nebyly spotřebitelem objednány, pokud takové dodávky zahrnují požadavek zaplatit kupní cenu, a zároveň zproštění povinnosti spotřebitele zaplatit kupní cenu⁵ za takové nevyžádané plnění, přičemž neexistence akceptace neznámá souhlas. S ohledem na zákaz setrvačného prodeje, který je stanoven ve směrnici 2002/65/ES, byla následně přijata směrnice 2005/29/ES, která novelizovala znění čl. 9 směrnice 2002/65/ES. Ten po provedené novelizaci obsahuje povinnost členských států přijmout opatření, která povedou ke zproštění spotřebitele jakýchkoliv závazků v případě nevyžádaných plnění. Vedle toho § 53 odst. 9 OZ nepřímou koresponduje s bodem č. 29 přílohy č. 1 směrnice „Obchodní praktiky, jež jsou za všech okolností považovány za nekalé“ směrnice 2005/29/ES.⁶

Na základě výše uvedených směrnic EU můžeme konstatovat, že cílem, kterého mělo být těmito směrnici dosaženo ve vnitrostátních úpravách členských států, je:

- zákaz dodávek zboží, které nebyly spotřebitelem objednány,
- stanovení pravidla, že z neexistence akceptace nelze dovozovat souhlas spotřebitele s takovou ofertou,
- zproštění povinnosti spotřebitele zaplatit kupní cenu za nevyžádané zboží,
- zproštění spotřebitele veškerých závazků v případě nevyžádaného plnění.

---

⁴ HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 491.

⁵ Je důležité na tomto místě upozornit na překlad dotčeného článku směrnice. Ačkoliv se v něm překlad zmiňuje o zproštění spotřebitele povinnosti zaplatit cenu, správně se má jednat o zproštění jakéhokoliv protiplnění ze strany spotřebitele, viz HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 491.

⁶ SELUCKÁ, Markéta. In ELIÁŠ, Karel, a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. 1. svazek*. Praha: Linde, 2008, s. 344.

Z hlediska ustanovení § 53 odst. 9 OZ lze usoudit, že transpozice příslušné směrnice EU nebyla českým zákonodárcem provedena zcela doslovně. Zákaz neobjednaných dodávek zboží v úpravě občanského zákoníku nenajdeme. Dodávku bez objednávky zpravidla považujeme za tzv. reálnou ofertu, která má veškeré náležitosti stanovené v § 43a OZ. Jedná se o projev vůle dostatečně určitý co do svého obsahu adresovaný konkrétnímu subjektu, ze kterého vyplývá vůle oferenta být jím vázán pro případ jeho akceptace. Ačkoliv v určitých případech lze považovat takovou praktiku za nekalosoutěžní a nežádoucí, domnívám se, že není zapotřebí neumožnit spotřebiteli takovou ofertu přijmout a uzavřít tímto způsobem smlouvu s dodavatelem. Zákaz neobjednaných dodávek zboží v našem právním řádu můžeme dovodit ze znění zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který v § 4 odst. 3 zakazuje užívání nekalých obchodních praktik při nabízení nebo prodeji výrobků, nabízení nebo poskytování služeb či práv. Ačkoliv je možné se setkat s názory některých autorů,⁷ kteří považují nedůsledné provedení čl. 9 směrnice 97/7/ES do občanského zákoníku za chybu zákonodárce, domnívám se, že transpozice striktního zákazu dodávek plnění bez předchozí objednávky by stejně nemohla mít kontraktační důsledky. Selucká například dovozuje, že při jednání dodavatele spočívajícím v reálné ofertě by bylo možné dovolávat se § 3 OZ, jelikož právní úkon dodavatele je v tomto případě v rozporu s dobrými mravy.⁸ Mám za to, že s tímto závěrem je možné nesouhlasit.

Jednou z hlavních zásad soukromého práva je autonomie vůle,⁹ z čehož vyvozují, že nelze formulovat zákaz jednání, které spočívá v tzv. reálné ofertě tak, aby tento zákaz vyvolal sebemenší důsledky pro proces kontraktace. Ačkoliv tzv. reálnou ofertu můžeme označit jako nežádoucí z hlediska příslušných předpisů EU, eventuálně i veřejnoprávní vnitrostátní právní úpravy o ochraně spotřebitele, těžko si lze představit situaci, kdy by zákonodárce zbavil subjekt soukromého práva (byť jen pro jistý okruh situací) možnosti svobodně se rozhodnout, pro který návrh smlouvy vysloví svůj souhlas a pro který nikoliv. Melzer k tomu dodává: „Z dikce směrnice i jejího smyslu vyplývá, že čl. 9 má chránit spotřebitele, nikoli omezovat jeho smluvní svobodu.“¹⁰ Z hlediska procesu kontraktace dotčená směrnice pouze stanovuje pravidla pro akceptaci oferty, nikoliv pro ofertu jako takovou.¹¹ Pokud tedy spotřebitel akceptuje ofertu dodavatele, vyloučí svým jednáním aplikaci ustanovení § 53 odst. 9 OZ a

---

⁷ SELUCKÁ, Markéta, *op cit.*, s. 344.

⁸ SELUCKÁ, Markéta, *op cit.*, s. 344.

⁹ srov. HAVEL, Bohumil. Poznámky k ustanovení § 53 odstavce 8 občanského zákoníku (Induktivní náhled). In *Právník*, 2004, roč. 143, č. 1, s. 68-81.

¹⁰ MELZER, Filip. K diskuzi o úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. In *Právní rozhledy*, 2009, č. 21, s. 771-776.

¹¹ MELZER, Filip, *op.cit.*

obligační vztah se pak bude řídit obecnými ustanoveními o kupní smlouvě. Navíc lze proti názoru Selucké argumentovat i tak, že pokud by záměrem sledovaným směrnicí 97/7/ES mělo být vyloučení možnosti uzavírat takovým způsobem smlouvy, pravidlo obsažené v této směrnici stanovující, že neexistence činnosti spotřebitele neznámá souhlas, by tímto závěrem postrádalo smysl.¹² Z tohoto důvodu nepovažuji nezačlenění této části směrnice do občanského zákoníku za pochybení zákonodárce.

Pravidlo obsažené ve směrnici 97/7/ES, které stanovuje, že z neexistence akceptace spotřebitele nelze vyvozovat jeho vůli být návrhem vázán, nebylo zapotřebí do vnitrostátní úpravy transponovat. Toto pravidlo stanovuje výjimku z principu *qui tacit consetire videtur*. Tuto povinnost stanovenou směrnicí občanský zákoník obsahuje, konkrétně v ustanovení § 44 odst. 1, ve kterém se stanovuje, že „mlčení nebo nečinnost samy o sobě neznámají přijetí návrhu.“

Požadavky směrnice týkající se nutnosti zprostit spotřebitele povinnosti zaplatit kupní cenu za nevyžádané plnění a zprostit jej veškerých závazků vzhledem k tomuto plnění byly transponovány do našeho právního řádu ustanovením § 53 odst. 9 občanského zákoníku. Jak již bylo zmíněno v poznámce pod čarou, směrnice byla nešťastně přeložena. V českém znění přikazuje, aby byl spotřebitel zbaven povinnosti zaplatit kupní cenu. Ze slovního spojení „kupní cena“ vyvozují, že se jedná o protiplnění kupujícího, ke kterému je povinen v případě, že s prodávajícím uzavře kupní smlouvu dle § 588. OZ. Již ustanovení § 44 odst. 1 OZ však stanovuje, že neplatí princip *qui tacit consetire videtur*, z čehož vyplývá, že nečinnost nemůže vést k uzavření smlouvy. Implicitně pak není možné, aby vznikla povinnost zaplatit kupní cenu, pokud nevznikne kupní smlouva. Zákonodárce proto zvolil v tomto případě úpravu, která je chápána široce. Spotřebitele velmi obecně zbavuje povinnosti k jakémukoliv protiplnění vůči dodavateli vzhledem k poskytnutému neobjednanému plnění.

1.3 Právní význam § 53 odst. 9 OZ

V okamžiku, kdy dojde ze strany dodavatele k jednání spočívajícímu v plnění bez objednávky, může spotřebitel postupovat různě. Za prvé může akceptovat ofertu (a tím uzavřít kupní smlouvu), vyvolat jednání (pokud by šlo ze strany dodavatele o *invitatio ad offerendum*), nereagovat vůbec nebo věc na vlastní riziko i náklady vrátit.^{13 14}

---

¹² HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 492.

¹³ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77.

¹⁴ K otázce nákladů v případě, kdy se spotřebitel rozhodne neobjednané plnění vrátit, se v další části práce ještě budu věnovat.

Zajímavé právní důsledky nastávají v případě, kdy spotřebitel obdrží od dodavatele neobjednané plnění, jeho ofertu dle § 43c OZ nepřijme a zároveň spotřebitel toto plnění ani dodavateli nevrátí. Na první pohled je zřejmé, že § 53 odst. 9 OZ je ve svém znění v rozporu s § 451 OZ, který ukládá povinnost tomu, kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, aby toto obohacení vydal. Situace předvídaná v § 53 odst. 9 OZ by z hlediska výkladu pak nejspíše dopadala na případ bezdůvodného obohacení, kdy spotřebitel získá plnění bez právního důvodu. Je však nemyslitelné, aby spotřebitel byl jedním ustanovením oprávněn nevyžádané plnění nevracet a jiným ustanovením naopak vydat. Ustanovení § 53 odst. 9 OZ se proto vykládá tak, že se považuje za speciální vůči § 451 a násl. OZ.¹⁵ Z dikce tohoto ustanovení není spotřebitel povinen vrátit přijaté neobjednané plnění dodavateli, z čehož plyne, že není povinen vydat bezdůvodné obohacení.¹⁶ Extenzivním výkladem je možné dovodit, že § 53 odst. 9 může být v některých případech též speciálním ustanovením k § 135 OZ.¹⁷ Ohledně výkladu § 53 odst. 9 OZ jakožto ustanovení speciálního vůči § 451 a násl. OZ panuje shoda.

Otázkou však zůstává, zdali se bezdůvodným obohacením spotřebitele mohou stát užitky a plody věci, která je neobjednaným plněním. Posouzení této otázky do jisté míry závisí na tom, zdali se přikloníme k závěru, že se spotřebitel může (aniž by uzavřel kupní smlouvu) stát vlastníkem této věci, nebo nikoliv. Pokud by se spotřebitel stal vlastníkem věci, není pochyb o tom, že užitky a plody nemohou být bezdůvodným obohacením. Pokud však připustíme, že spotřebitel se vlastníkem věci nestává, můžeme i tak dojít ke dvěma závěrům. Selucká tvrdí, že spotřebitel má právo i k užitkům a plodům,¹⁸ zatímco Matejka přiznává, že užitky neobjednaného plnění však bezdůvodným obohacením už být mohou.¹⁹

Je však namístě zdůraznit, že specialita ustanovení § 53 odst. 9 OZ vůči § 451 OZ se uplatní pouze ve vztahu mezi subjektem, který plnění bez objednávky poskytl, a subjektem, kterému bylo toto plnění dodáno. Ve vztahu ke třetím osobám tento princip neplatí. Pokud by se například určitá osoba zmocnila věci, která byla předmětem nevyžádaného plnění, a spotřebitel, jemuž byla dodána, se jí zbavil, měla by tato osoba povinnost tuto věc vydat jako bezdůvodné obohacení.²⁰

---

¹⁵ FIALA, J, KINDL, M., a kol. *Občanský zákoník. Komentář. I. díl.* 1. vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2009, s. 300.

¹⁶ SELUCKÁ, Markéta, *op.cit.*, s. 345.

¹⁷ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77 (Podle Havla je možné na základě § 53 odst. 9 aplikovat výjimku z povinnosti stanovené v § 135 ObčZ, a to za předpokladu, že spotřebitel neprojeví jakoukoliv vůli k dodané věci. Pokládá pak takovou věc za tzv. věc ztracenou nebo opuštěnou. Touto problematikou se budu také dále v této práci zabývat.

¹⁸ SELUCKÁ, Markéta, *op.cit.*, s. 345.

¹⁹ MATEJKA, Ján. Úprava spotřebitelských smluv v právním řádu ČR se zvláštním zřetelem k tzv. distančním smlouvám. In *Právník*, 2002, roč. 141, č. 9, s. 966.

²⁰ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 78.

Selucká dále zmiňuje možnost vzniku bezdůvodného obohacení na straně dodavatele. Tvrdí, že pokud vzhledem k ustanovení § 53 odst. 9 OZ nemá mít spotřebitel povinnost poskytnout protiplnění (ať ve formě kupní ceny, nebo vydání bezdůvodného obohacení), má být dodavatel za své chování sankcionován tím, že nesmí toto protiplnění ani obdržet. Jednalo by se pak o bezdůvodné obohacení dodavatele.²¹ Se závěrem, že zaplacením kupní ceny za neobjednané plnění vzniká na straně dodavatele bezdůvodné obohacení, nesouhlasím. Z dikce ustanovení § 53 odst. 9 OZ ani směrnice 97/7/ES dle mého soudu nic podobného neplyne. Z pravidla, že spotřebitel nemá k určitému plnění zákonem stanovenou povinnost, nevyplývá, že pokud se i přesto rozhodne plnit, nesmí dodavatel, jemuž bylo plněno, toto plnění přijmout.²² Domnívám se proto, že pokud spotřebitel na základě své svobodné vůle bude plnit v souladu s požadavkem dodavatele, bezdůvodné obohacení na straně dodavatele vzniknout nemůže.

1.4 Náhrada nákladů při vrácení neobjednaného plnění spotřebitelem

Jak bylo již výše zmíněno, Havel ve svém článku naznačuje, že v případě, kdy se spotřebitel rozhodne, že si neobjednané plnění neponechá, ale vrátí jej dodavateli, učiní tak na vlastní náklady. Vedle toho má však Hulmák patrně jiný názor. Podle něj v případě, že spotřebitel takovou objednávku vrací, má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s vrácením plnění.²³ Pokud se spotřebitel rozhodne neobjednané plnění vrátit, jde zpravidla o jednatelství bez příkazu.²⁴ Problém v otázce určení, zdali spotřebiteli náleží náhrada nákladů, spočívá nejspíše v tom, jestli je jednání spotřebitele možno označit za jednatelství bez příkazu, nebo nikoliv. V tomto konkrétním případě by dle mého soudu šlo o otázku aplikace ustanovení § 743 OZ, ve kterém jde o situaci, kdy obstaráním cizí záležitosti dochází k tzv. jednatelství užitečnému. Pak je zapotřebí mít souhlasu subjektu, jehož záležitost jednatel obstarává, ledaže jde o jednání prospěšné pro toho, o jehož záležitost se jednalo.²⁵ Problém nastává v okamžiku, kdy jednatel (v tomto případě spotřebitel) vrátí plnění dodavateli, ale nedostal od něj k tomuto jednání souhlas. Bylo by pak nutné posoudit, zda šlo o situaci, kdy spotřebitel jednal ku prospěchu dodavatele. Pokud by totiž spotřebitel neobjednané plnění vracel nikoliv s úmyslem prospět svým jednáním dodavateli, ale sledoval

---

²¹ SELUCKÁ, Markéta, *op.cit.*, s. 346.

²² Tento závěr však pokládám za logický vzhledem k souladu s jejím požadavkem, aby byla vyloučena možnost uzavírání smluv na základě reálné oferty.

²³ HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 492.

²⁴ MELZER, Filip, *op.cit.*

²⁵ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2006, s. 362.

by tím své zájmy (nebo by tímto jednáním sledoval zájmy své ve větší míře nežli zájmy dodavatele), můžeme vyvodit, že by se o jednatelství bez příkazu nejednalo.²⁶ Spotřebitel by v takovém případě na náhradu nutně vynaložených nákladů nárok patrně neměl.

2. Vlastnické právo k neobjednanému plnění.

Nesporná je zajisté situace, kdy se do dispoziční sféry spotřebitele dostane neobjednané plnění a ten projeví vzhledem k tomuto plnění vůli, z jejíhož projevu bude vyplývat úmysl uzavřít s dodavatelem smlouvu. V tomto případě (nejčastěji zaplacením kupní ceny) vznikne smlouva a spotřebitel se stane vlastníkem věci. Problém ve výkladu ustanovení § 53 odst. 9 OZ z hlediska určení vlastnického práva k neobjednanému plnění však nastává v okamžiku, kdy spotřebitel nemá vůli uzavřít kupní smlouvu a zároveň neobjednané plnění dodavateli nevrátí. V takovém případě je možné dospět k několika navzájem vskutku odlišným závěrům.

2.1 Neobjednané plnění jako věc ztracená nebo opuštěná?

O této konstrukci můžeme uvažovat, pokud spotřebitel, do jehož dispoziční sféry se dostala věc, jež je neobjednaným plněním, neuzavře s dodavatelem kupní smlouvu a zároveň mu věc nevrátí, ale ponechá si ji u sebe, aniž by měl v úmyslu tuto věc jakkoliv užívat (například ji odloží a dále si jí nevšímá).

Dodavatel by ze znalosti § 53 odst. 9 OZ měl být srozuměn s tím, že spotřebitel není povinen mu neobjednané plnění v případě neuzavření smlouvy vydat zpět. Havel dovozuje, že v případě, kdy si spotřebitel věc nepřisvojí a ponechá ji mimo dosah své vůle, stane se taková věc ztracenou nebo opuštěnou.²⁷ Z pohledu spotřebitele se tato věc stává nálezem. Z ustanovení § 135 odst. 1 OZ vyplývá, že vlastníkem ztracené věci zůstává ten, kdo tuto věc ztratil. Nálezce je povinen tuto věc vlastníku (pokud je mu znám) vydat. V případě, že mu znám není, je povinen ji vydat obci. Pokud se vlastník o věc do 6 měsíců od jejího odevzdání nepřihlásí, stává se tato věc vlastnictvím příslušné obce. V případě opuštění věci platí, že vlastnictvím obce se opuštěná věc stává již okamžikem derelikce.²⁸ Co se týče povinností

---

²⁶ LAVICKÝ, Petr. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník I. §1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2244.

²⁷ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77.

²⁸ FIALA, J, KINDL, M., a kol., *op.cit.*, s. 426.

nálezce, který najde věc opuštěnou, jsou pravidla dle § 135 odst. 4 OZ stejná jako v případě nálezce věci ztracené.²⁹

Výše zmíněná právní konstrukce je však poněkud sporná, jelikož věc ztracená je taková věc, jejíž vlastník ztratil faktickou možnost vykonávat nad ní svá oprávnění. V okamžiku ztráty věci se jedná se o právní událost.³⁰ Právní událost jako taková se vyznačuje tím, že jde o právní skutečnost nespočívající v lidském chování.³¹ V případě, že bychom tedy nález chtěli považovat za věc ztracenou, bude těžké se vyrovnat se skutečností, že se do dispoziční sféry spotřebitele dostal přímým jednáním dodavatele, resp. dodavatelem učiněným právním úkonem.

Havel pro tento případ dále zmiňuje možnost nahlížet na neobjednané plnění jako na věc opuštěnou. Opuštění věci je na rozdíl od její ztráty právní skutečnost spočívající v právním úkonu, kdy vlastník věci projeví svou vůli nadále jejím vlastníkem nebýt (*animus dereliquendi*).³² Zde je podstatné si uvědomit, že pokud chceme neobjednané plnění v jisté situaci označit za věc, která se stane opuštěnou, musíme z právního úkonu dodavatele vyvodit jeho vůli skutečně věc opustit. K platnosti právního úkonu je zapotřebí jeho vážnosti, tedy úmyslu jednajícího být svým úkonem vázán.³³ Je tedy otázkou, zda dokážeme dovést úmysl dodavatele být vázán právním úkonem směřujícím k opuštění dodávané věci. Je nesporné, že pokud dodavatel plní spotřebiteli bez předchozí objednávky, jeho primárním úmyslem (*dolus directus*) je vůle uzavřít se spotřebitelem smlouvu. Sporné je, zdali vzhledem k existenci zásady *ignorantia legis non excusat* lze dovést podobně jako Havel, že dodavatel je (nebo musí být) srozuměn s tím, že svým jednáním *de facto* věc opouští.³⁴ V tomto případě je určující stanovit, zdali jednání dodavatele obsahuje nepřímý úmysl (*dolus eventualis*) věc opustit. Občanské právo definici úmyslného jednání neobsahuje, používá se tedy nejčastěji definice z hlediska práva trestního. O eventuální úmysl jde v případě, kdy subjekt, který jedná, ví, že může následek způsobit a je s tímto následkem srozuměn.³⁵ Srozumění

---

²⁹ Je nesporné, že ani v případě, kdy připustíme, aby v určité situaci bylo na neobjednané plnění pohlíženo jako na věc ztracenou nebo opuštěnou, nemá spotřebitel povinnost tuto věc dodavateli jakožto vlastníku vracet. Ale pokud budeme § 53 odst. 9 OZ interpretovat čistě gramaticky, nastává otázka, zdali je spotřebitel povinen v případě, kdy mu nebude znám vlastník ztracené (opuštěné) věci, tuto věc odevzdat obci.

³⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 317.

³¹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 141.

³² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 318.

³³ HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 15.

³⁴ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77.

³⁵ FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. I. díl – trestní zákoník.* 1. vydání. Praha: Linde, 2010, s. 63.

jednajícího poté vyjadřuje jeho kladný vztah k následku jeho jednání.³⁶ Budeme-li se držet této definice eventuálního úmyslu, těžko můžeme z důvodu dodavatelovy vědomosti o důsledcích jeho jednání vyvodit, že jedná v eventuálním úmyslu derelinkovat předmět jím poskytnutého plnění. V tomto případě by jistě absentoval jeho kladný vztah k této skutečnosti, jelikož dodavatel sice může být srozuměn s následkem svého jednání, ale v žádném případě to není následek, kterého by, byť *in eventum*, chtěl dosáhnout.

2.2 Spotřebitel oprávněným držitelem neobjednaného plnění?

Pokud si spotřebitel ponechá neobjednané plnění a zároveň nemá vůli uzavřít s dodavatelem kupní smlouvu, je otázkou, v jakém je věcněprávním vztahu vzhledem k této věci, pokud se rozhodne ji užívat. Objevuje se názor, že spotřebitel je v tomto případě držitelem. K takovému závěru se dá dospět, pokud nepřipustíme možnost, že se spotřebitel může stát vlastníkem věci.³⁷ Selucká tvrdí, že zde se spotřebitel stává jistě oprávněným držitelem věci ve smyslu § 129 OZ. Dále dovozuje, že spotřebitel však nemůže být v dobré víře, že je vlastníkem věci, neboť ví, že si věc nekoupil, ale získal ji bez objednávky. Zde by vlastníkem po celou dobu užívání poskytnutého plnění spotřebitelem byl nadále dodavatel. Zároveň Selucká vylučuje možnost uplatnit reivindikační žalobu vlastníkem věci z důvodu, že spotřebitel je oprávněným držitelem.³⁸ Tato právní konstrukce je dle mého soudu poněkud nepřesná.

Abychom mohli uvažovat o tom, že je někdo skutečně držitelem, je zapotřebí, aby byly kumulativně splněny dvě podmínky. Za prvé je nutné, aby držitel měl věc ve své moci a fakticky ji ovládal (*corpus possessionis*) a vedle toho musí s věcí nakládat jako s vlastní s úmyslem mít ji pro sebe (*animus possidendi*).³⁹ Pokud chceme určitého držitele označit za oprávněného, musí být u něj navíc přítomen prvek dobré víry (*bona fide*) dle § 130 odst. 1 OZ, který stanovuje, že oprávněným držitelem je pouze ten, „kdo je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc patří.“ Právě díky dobré víře se držitel stává oprávněným a jeho držba je relevantní z hlediska vydržení vlastnického práva k věci.⁴⁰ Ve světle tohoto přístupu se pak konstrukce Selucké, že spotřebitel je oprávněným držitelem a zároveň nemůže být v dobré víře, že je vlastníkem, zdá být minimálně pochybnou. Podobně

---

³⁶ NOVOTNÝ, O., VANDUICHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 231.

³⁷ SELUCKÁ, Markéta, *op.cit.*, s. 345.

³⁸ SELUCKÁ, Markéta, *op.cit.*, s. 345.

³⁹ FIALA, J., KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 245.

⁴⁰ PETR, Bohuslav. Dobrá víra jako předpoklad vydržení. In *Vydržení v českém právu*. Praha: C. H. Beck, 2008

na to upozorňuje i Hulmák.⁴¹ Sama skutečnost, že spotřebitel není povinen vrátit dodavateli nevyžádané plnění, by neměla vytvářet prostor pro úvahy o tom, zda se na základě § 53 odst. 9 OZ spotřebitel může stát oprávněným držitelem věci, která je předmětem nevyžádaného plnění. Podmínky pro existenci oprávněné držby jsou zákonem stanoveny jasně, účelem ustanovení § 53 odst. 9 OZ dle mého názoru zásadně nemá být stanovení jakékoliv výjimky z těchto podmínek.

K tvrzení Selucké, že v okamžiku, kdy se spotřebitel stane oprávněným držitelem, vlastník věci (dodavatel) ztrácí právo uplatnit reivindikační žalobu právě z důvodu, že spotřebitel věc oprávněně drží, lze mít také námitky. Dle § 130 odst. 2 OZ má sice oprávněný držitel stejná práva jako vlastník věci, ale nelze dospět k závěru, že toto ustanovení vylučuje možnost uplatnění reivindikační žaloby proti oprávněnému držiteli. Občanský zákoník poskytuje ochranu vlastníkovi na základě § 126, nevidím však důvod, proč by ten, proti němuž je vlastnická žaloba namířena, nemohl být subjekt, který byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc patří (tedy oprávněný držitel). Ačkoliv tedy má oprávněný držitel právo věc držet, musí toto právo v případném sporu ustoupit právu vlastníka. Jakmile tedy subjekt, který byl na počátku sporu vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře, že oprávněným držitelem skutečně je, tuto dobrou víru ztratí, stane se držitelem neoprávněným a reivindikační žaloba může být úspěšná.

Hulmák má pro případ úvahy, že spotřebitel se nestává vlastníkem věci, za to, že by spíše než držitelem mohl být detendorem.⁴² Tento závěr i mně připadá logičtější než úvahy o oprávněné držbě. Za detendora totiž považujeme toho, kdo má od samého počátku vůli s věcí nakládat jako s věcí cizí.⁴³

2.3 Spotřebitel vlastníkem neobjednaného plnění?

Dalším názorem, který se objevuje v souvislosti s řešením otázky vlastnictví k neobjednanému plnění, je právní konstrukce, která označuje spotřebitele, jemuž bylo plněno, za vlastníka tohoto plnění. Zastánci tohoto názoru se kloní k tomu, že plnění spotřebiteli bez předchozí objednávky se stává vlastnictvím spotřebitele na základě „jiné skutečnosti stanovené zákonem“ ve smyslu § 132 odst. 1 OZ.⁴⁴ Vedle toho existují i názory, že vlastnické právo na spotřebitele nepřechází. Selucká tvrdí, že takový výklad § 132 odst. 1 OZ by byl extenzivním, navíc z § 53 odst. 9 OZ nic o přechodu vlastnického práva

---

⁴¹ HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 493.

⁴² HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 494.

⁴³ FIALA, J., KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 244.

⁴⁴ HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 493., shodně HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77.

k poskytnutému plnění nevyplývá.⁴⁵ Pro nepřipustění výkladu ve prospěch přechodu vlastnického práva na spotřebitele se vyslovuje i Matejka.⁴⁶

Na prvním místě je možné zkoumat § 132 odst. 1 OZ z hlediska jeho případné kogentnosti nebo dispozitivnosti. Toto ustanovení je tradičně chápáno spíše jako kogentní.⁴⁷ Z toho by vyplývalo, že výčet právních skutečností, jimiž lze nabýt vlastnictví nelze nikterak rozšiřovat. Havel však poukazuje na to, že i v případě kogentní povahy ustanovení lze připustit, aby tato kogentní povaha ustoupila spravedlivé ochraně slabší strany.⁴⁸ Na místě druhém můžeme § 132 odst. 1 OZ zkoumat z hlediska, zdali musí pojem „jiné skutečnosti stanovené zákonem“ vždy nutně dopadat pouze na případy, kdy zákon explicitně o přechodu vlastnictví mluví.

„Jinou skutečností stanovenou zákonem“ jsou zejména případy, kdy dojde například k vydržení, přírůstku věci nebo vytvoření nové věci na základě zpracování.⁴⁹ Jedná se tedy o situace, kdy zákon výslovně stanoví, že dochází k nabytí vlastnického práva k věci jinak než kupní, darovací nebo jinou smlouvou, děděním nebo rozhodnutím státního orgánu. Vedle toho však existují i případy, kdy zákon o nabývání vlastnického práva mlčí, avšak vlastnické právo jistě vzniká. Například v ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona se hovoří o tom, že „každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou, na zemi ležící klest.“ Jde pak o situaci, kdy si někdo přivlastní určitou věc, pokud mu to zákon umožní.⁵⁰ Z § 53 odst. 9 OZ pak lze dle mého názoru dovodit, že tímto ustanovením zákonodárce spotřebiteli nepřímou umožňuje přivlastnit si nějakou věc, když zároveň nepožaduje, aby tato věc byla vrácena dodavateli. Připouštím však, že tento výklad se zdá být poněkud extenzivní, jak ostatně tvrdí Selucká.⁵¹ Podobné stanovisko zaujímá i Matejka, když uvádí, že pokud § 53 odst. 9 OZ o přechodu vlastnického práva mlčí, není možné uvažovat o změně vlastnického práva k poskytnutému plnění.⁵² Tento patrně oprávněně kritizovaný výklad však lze obhájit i tak, že normy občanského práva směřují primárně k ochraně spotřebitele jako slabší strany. Hulmák k tomu dodává: „*Jestliže účelem úpravy je mimo jiné ochrana spotřebitele před obtěžováním ze strany dodavatele, zajistí tuto ochranu nejlépe nabytí vlastnického práva. Pokud není spotřebitel povinen věc vrátit, přičemž se připouští, že věc může užívat, zničit, že není povinen se o ni starat, není zde*

⁴⁵ SELUCKÁ, Markéta, *op.cit.*, s. 346.

⁴⁶ MATEJKA, Ján, *op.cit.*, s. 966.

⁴⁷ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77.

⁴⁸ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77.

⁴⁹ SPÁČIL, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník I. §1 až 459. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 756.

⁵⁰ SPÁČIL, Jiří, *op.cit.*, s. 757.

⁵¹ SELUCKÁ, Markéta, *op.cit.*, s. 346.

⁵² MATEJKA, Ján, *op.cit.*, s. 966.

žádný důvod trvat na zachování vlastnického práva původního vlastníka.“⁵³ Navíc dle § 55 odst. 3 OZ se uplatní zásada, že v pochybnostech se musí úkon týkající se spotřebitelského právního vztahu vyložit ve prospěch spotřebitele.

Otázkou pro případ, že budeme považovat právní konstrukci o nabytí vlastnického práva k poskytnutému plnění spotřebitelem za správnou, zůstává, v jakém okamžiku se spotřebitel vlastníkem věci stane. Bylo by jistě nevhodné, aby se spotřebitel stal vlastníkem věci již v okamžiku, kdy je mu ze strany dodavatele plněno, a to ze dvou důvodů. Prvním je skutečnost, že je nežádoucí, aby vlastnické právo spotřebitel nabyt bez ohledu na svou vůli či dokonce proti ní (vlastnické právo by mu nemělo být vnučováno).⁵⁴ Toto připouští i Havel.⁵⁵ Ustanovení § 53 odst. 9. OZ má za účel především chránit spotřebitele. Bylo by nejspíš v rozporu se zásadami spotřebitelského práva, aby se na základě nežádoucího chování dodavatele stal spotřebitel automaticky vlastníkem věci, kterou nechce. Jelikož platí zásada „vlastnictví zavazuje“, je nevhodné, aby s nekalým jednáním dodavatele byla spojena práva a povinnosti zavazující subjekt, který má být chráněn.⁵⁶ Pro podporu tohoto tvrzení lze najít ještě jeden argument. V případě, že by spotřebitel chtěl s dodavatelem uzavřít kupní smlouvu, přechod vlastnického práva okamžikem poskytnutí plnění by implicitně znamenal vyloučení možnosti takovou smlouvu uzavřít. Spotřebitel by ve chvíli, kdy například zaplatí kupní cenu za dodané zboží, byl již jeho vlastníkem, a plnění poskytnuté v domnění, že jde o zaplacení kupní ceny, by se stalo bezdůvodným obohacením dodavatele.

Z tohoto pohledu se dá spíše uvažovat o tom, že se spotřebitel stává vlastníkem poskytnutého plnění až v okamžiku, kdy projeví skutečnou vůli se jako vlastník chovat. Analogická úprava existuje i v případě již zmíněného nabývání vlastnictví dle § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona. Subjekt se zde vlastníkem stává okamžikem, kdy se jako vlastník skutečně chovat začne. V případě, že by někdo v lese například ze země sebral volně ležící větvičku, kterou několik metrů poponese a následně ji odloží zpět na zem, by se vlastníkem stát neměl. Vlastníkem volně ležící větve zůstává i po dobu, kdy ji měl u sebe někdo jiný, stále tentýž subjekt. Avšak i proti tomuto přístupu samozřejmě zaznívají nesouhlasná stanoviska. Melzer například v souvislosti s kritikou právní konstrukce o nabytí vlastnictví k neobjednanému plnění spotřebitelem tvrdí, že „*problematické je i nabytí*

---

⁵³ HULMÁK, Milan, *op.cit.*, s. 493.

⁵⁴ MELZER, Filip, *op.cit.*

⁵⁵ HAVEL, Bohumil, *op.cit.*, s. 77.

⁵⁶ Melzer tvrdí, že v případě, pokud by vlastnictví nabyt spotřebitel okamžikem poskytnutí plnění, existoval by velmi nebezpečný nástroj pro možnost zbavit se celkem snadno jakékoliv věci. viz MELZER, Filip, *op.cit.*

*vlastnictví na základě aktu vůle příjemce, avšak proti vůli dodavatele.*⁵⁷ Domnívá se totiž, že smyslem evropské úpravy není spotřebitele obohatit, nýbrž pouze ho nezatížit. Ad absurdum to pak otevírá možnost, aby si spotřebitel přivlastnil jakkoliv hodnotnou věc, kterou mu dodavatel bez objednávky zašle.⁵⁸ Můžeme tedy konstatovat, že i právní konstrukce, podle které spotřebitel nabývá vlastnické právo v okamžiku, kdy se jako vlastník začne chovat, není úplně bezproblémová. Hlavní potíž dle mého názoru spočívá v tom, že teleologickým výkladem příslušných evropských směrnic dojdeme e skutečnosti, že cílem této úpravy není rozhodně obohacení spotřebitele, ale pouze jeho ochrana. I vzhledem k těmto oprávněným výtkám mám však za to, že požadavek, aby se spotřebitel stal vlastníkem poskytnutého plnění, je v porovnání s ostatními závěry nejvhodnější.

3. Neobjednané plnění z hlediska nového občanského zákoníku

3.1 Neobjednané plnění dle § 1838 NOZ

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ) upravuje otázku neobjednaného plnění v § 1838, který stanovuje toto: „*Dodal-li podnikatel spotřebiteli něco bez objednávky a ujal-li se spotřebitel držby, hledí se na spotřebitele jako na poctivého držitele. Spotřebitel nemusí podnikateli na své náklady nic vracet, ani ho o tom vyrozumět.*“ NOZ tedy říká, že spotřebitel se vlastníkem neobjednaného plnění ihned nestává, i když se ujme držby. Ustanovení § 1838 NOZ však stanoví, že v okamžiku, kdy se spotřebitel ujme držby, hledí se na něj jako na poctivého držitele. Již ve svém návrhu existoval výslovný požadavek, aby se na spotřebitele hledělo jako na oprávněného držitele, aby měl právo s dodaným zbožím naložit dle libosti.⁵⁹

Na tomto místě bych chtěl nastínit, jak NOZ pojem poctivého držitele vůbec definuje. Ustanovení § 987 NOZ říká, že „*držitelem je ten, kdo vykonává právo pro sebe.*“ V případě držby by se jednalo o držení vlastnického práva dle § 989 odst. 1 NOZ, podle kterého „*vlastnické právo drží ten, kdo se věci ujal, aby ji měl jako vlastník.*“ Poctivá držba je definována dle § 992 odst. 1 NOZ takto: „*Kdo má z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává, je poctivý držitel.*“ Z hlediska formulace § 1838 NOZ je důležité si

---

⁵⁷ MELZER, Filip, *op.cit.*

⁵⁸ srov. DOHNAL, Jakub. Bránění spotřebitele nebo bránění obchodního styku. In *Bulletin advokacie*, 2010, č. 5, s. 66.

⁵⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 743.

povšimnout toho, že zákon neříká, že spotřebitel, jemuž bylo poskytnuto neobjednané plnění, je skutečně poctivým držitelem. Stanovuje pouze, že je nutno na něj jako na poctivého hledět. Z tohoto důvodu by bylo asi nejlepší považovat větu „hledí se na spotřebitele jako na poctivého držitele“ za právní fikci, která nastává v okamžiku splnění podmínky stanovené v hypotéze právní normy § 1838 NOZ. Právní fikce finguje stav, o kterém je známo, že jako takový neexistuje.⁶⁰ Dle mého názoru se jedná právě o právní fikci proto, že spotřebitel nemůže mít z přesvědčivého důvodu za to, že vlastnické právo k věci, jejíž držby se ujal, mu náleží. Stanovení právní fikce pak v tomto případě zabezpečuje právní jistotu občanskoprávních vztahů. Umožňuje spotřebiteli výkon práv tak, aby mu nehrozilo, že se stane držitelem nepoctivým.

Věta druhá ustanovení § 1838 NOZ vzhledem ke svému obsahu nestanovuje (až na malou výjimku) žádnou novinku oproti úpravě v § 53 odst. 9 OZ. Bezdůvodné obohacení na straně spotřebitele nevzniká a spotřebitel není povinen k žádnému protiplnění ani povinnosti vůči dodavateli. Mírnou novinkou však je, že podle nové úpravy není spotřebitel povinen na své náklady nic vracet. Tuto změnu lze dle mého názoru vykládat i tak, že v případě, že se spotřebitel rozhodne neobjednané plnění dodavateli vrátit (došlo by z jeho strany k nepříkázanému jednatelství, konkrétně „jednání k užitku jiné osoby“ dle § 3009 NOZ), není povinen nést za vrácení náklady. Tyto náklady by pak neměl nést ani v případě, kdy by vrácením neobjednaného plnění nejednal k užitku dodavatele, ale převážně k užitku svému.

3.2 Vlastnické právo k neobjednanému plnění a jeho nabytí

Jak již bylo výše zmíněno, NOZ hledí na spotřebitele, jemuž bylo poskytnuto neobjednané plnění jako na poctivého držitele. Tato skutečnost vylučuje úvahy o tom, že by se mohl stát vlastníkem na základě jiné skutečnosti stanovené zákonem, jak bylo možné dovodit dle starého OZ.

Otázkou je, jakým způsobem se může spotřebitel stát vlastníkem. NOZ zná jako jeden z důvodů nabytí vlastnického práva řádné vydržení. Dle § 1089 odst. 1 NOZ nabude poctivý držitel věc do vlastnictví, pokud drží vlastnické právo k věci po stanovenou dobu. Tato doba je pro vydržení movité věci dle § 1091 odst. 1 NOZ tříletá. Vykonává-li spotřebitel po dobu tří let držbu, stane se uplynutím této doby vlastníkem neobjednaného plnění. Do uplynutí

---

⁶⁰ ŠVESTKA, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník I. §1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 53.

vydržecí doby se však může dodavatel domáhat vrácení věci, spotřebiteli však nevznikají žádné náklady s tím spojené.^{61 62}

K nabytí vlastnického práva k neobjednanému plnění může dojít však ještě jedním způsobem. V této práci jsem se již zabýval otázkou opuštění věci. Ačkoliv jsem se výše vyslovil spíše pro názor, že neobjednané plnění není možné považovat dle dosavadní úpravy za věc opuštěnou, NOZ k otázce opuštění věci jejím vlastníkem přistupuje jinak. Podle § 1045 odst. 1 věty druhé NOZ „*movitá věc, kterou vlastník opustil, protože ji nechce jako svou držet, nikomu nepatří.*“ Věta první téhož ustanovení pak umožňuje komukoliv si věc, která nikomu nepatří, přivlastnit. NOZ na rozdíl od staré úpravy zakládá vyvratitelnou domněnku opuštění věci. Dle § 1050 NOZ se má za to, že vlastník movitou věc opustil, pokud vlastnické právo k této věci po dobu tří let nevykonává. Není tedy zapotřebí komplikovaně zkoumat vůli dodavatele věc opustit, ale postačí fakt, že vlastník po dobu 3 let objektivně nevykonával své vlastnické právo.

Závěr

Jak jsem již v úvodu naznačil, problematika neobjednaného plnění není ve stávajícím občanském zákoníku upravena zrovna šťastně. Tento předpoklad se potvrdil. Transpozice příslušných směrnic EU sice provedena byla, ale nebylo promyšleno, že při aplikaci § 53 odst. 9 OZ se může objevit mnoho otázek, což působí značnou nejistotu v právních vztazích. Při důsledné analýze této právní normy, nastane hned několik interpretačních problémů. Nesoulad jednotlivých autorů se objevil už v okamžiku porovnání evropské úpravy s úpravou českou. V otázce právního významu § 53 odst. 9 OZ jako normy speciální vůči § 451 an. OZ se dá tvrdit, že se dostupné materiály nerozcházejí. U posuzování bezdůvodného obohacení se objevil názor, že pokud se spotřebitel rozhodne poskytnout podnikateli protiplnění, stává se toto protiplnění bezdůvodným obohacením. S tímto závěrem se však podle mého názoru spíše souhlasit nedá. Rozdílná stanoviska autorů se objevila i v případě náhrady nákladů, kdy se spotřebitel rozhodne neobjednané plnění vrátit zpět podnikateli.

Hlavní problém se závažnými praktickými i teoretickými důsledky však nastal v okamžiku, kdy bylo zapotřebí vyřešit otázku vlastnického práva k neobjednanému plnění. Pro případ,

---

⁶¹ MELZER, Filip, *op.cit.*

⁶² Srov. TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v návrhu občanského zákoníku. In *Právní Forum*, 2009, č. 9, s. 368.

kdy spotřebitel neprojeví žádnou vůli k poskytnutému plnění, se zdálo, že by se mohlo jednat o věc opuštěnou nebo ztracenou. S tímto závěrem (z důvodu obecně-teoretického vymezení věci opuštěné nebo ztracené) nesouhlasím. Další názor, který se v souvislosti s touto otázkou objevil, je, že spotřebitel se stává v okamžiku, kdy projeví vzhledem k plnění vůli, oprávněným držitelem. Ze zákonné definice oprávněné držby se však domnívám, že tato právní konstrukce taktéž není správná. Poslední možností, kterou jsem se v práci zabýval, byla teze, že se spotřebitel stane vlastníkem poskytnutého plnění. Ačkoliv i tento závěr je možno zejména vzhledem k teleologickému výkladu § 53 odst. 9 OZ kritizovat, považuji jej i přesto za nejpřijatelnější.

Je tedy více než jasné, že do návrhu nového občanského zákoníku bylo zapotřebí úpravu neobjednaného plnění začlenit tak, aby výše zmíněné problémy odpadly. Vzhledem k tomu, že NOZ nepřipouští výklad, aby se spotřebitel stal ihned vlastníkem poskytnutého plnění, odpadá problematika nabývání vlastnického práva. Na spotřebitele se hledí jako na poctivého držitele, vlastnické právo pak může nabýt vydržením. Tuto konstrukci považuji z hlediska praktického za vhodnou, jelikož zde nastává právní fikce, díky níž má spotřebitel práva jako poctivý držitel, ačkoliv vzhledem ke všem okolnostem poctivým držitelem není. Za přínosnou změnu (pro případ neobjednaného plnění) považuji i zákonné stanovení vyvratitelné domněnky opuštění věci. Ačkoliv mám za to, že podle stávající úpravy není možné dovodit vůli dodavatele opustit předmět poskytnutého plnění, dle NOZ je možné v okamžiku, kdy vlastník nevykonává svá práva k věci po dobu tří let, považovat jej za subjekt, který tuto věc opustil. Objevuje se zde pak prostor k tomu, aby vlastnické právo k neobjednanému plnění nabyl i subjekt odlišný od spotřebitele, jemuž bylo plněno, a to na základě okupace. Úpravu v NOZ tedy považuji oproti dosavadní úpravě za kvalitnější, a to minimálně proto, že s jeho přijetím odpadne problém v určování vlastnického práva.

Použité zdroje

Monografie, komentáře, učebnice:

ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. 1. svazek.* Praha: Linde, 2008.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava: Sagit, 2012.

FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl – trestní zákoník.* 1. vydání. Praha: Linde, 2010.

FIALA, J., KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.

FIALA, J., KINDL, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. I. díl.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009.

HULMÁK., Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995.

KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2006.

NOVOTNÝ, O., VANDUICHOVÁ, M., ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.

PETR, Bohuslav. *Dobrá víra jako předpoklad vydržení.* In *Vydržení v českém právu.* 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2002. [online]. 11.09. 2002 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/pd_28/art_3671/dobra-vira-jako-predpoklad-vydrzeni.aspx.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 1.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009.

ŠVESTKA, Jiří, a kol. *Občanský zákoník I. §1 až 459. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

Odborné články:

DOHNAL, Jakub. *Bránění spotřebitele nebo bránění obchodního styku.* In *Bulletin advokacie,* 2010, č. 5.

HAVEL, Bohumil. *Poznámky k ustanovení § 53 odstavce 8 občanského zákoníku (Induktivní náhled).* In *Právník,* 2004, roč. 143, č. 1.

MATEJKA, Ján. Úprava spotřebitelských smluv v právním řádu ČR se zvláštním zřetelem k tzv. distančním smlouvám. In *Právník*, 2002, roč. 141, č. 9.

MELZER, Filip. K diskuzi o úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. In *Právní rozhledy*, 2009, č. 21. [online]. 20. 05. 2010 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/art_6686/k-diskuzi-o-uprave-ochrany-spotrebitele-ve-vladnim-navrhu-obcanskeho-zakoniku.aspx.

TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v návrhu občanského zákoníku. In *Právní Forum*, 2009, č. 9.

Právní předpisy:

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004.